

Odpowiedź ministra pracy i polityki społecznej

na interpelację nr 4636

w sprawie propozycji zmian w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy

Odpowiadając na pismo z dnia 1 sierpnia br. znak: SPS-023-4636/08 przekazujące interpelację Posła Adama Gawędy w sprawie propozycji zmian w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, uprzejmie informuję:

W obecnie obowiązującym stanie prawnym rozwiązaniem przedstawionego przez pana posła problemu jak ubezpieczenie zdrowotne na podstawie art. 66 ust. 1 pkt. 26 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. 210, poz. 2135 ze zm.) lub na podstawie art. 54 tej samej ustawy. Zgodnie z nim, dokumentem potwierdzającym prawo do świadczeń opieki zdrowotnej świadczeniobiorcy jest decyzja wójta (burmistrza, prezydenta) gminy właściwej ze względu na miejsce zamieszkania świadczeniobiorcy, potwierdzająca to prawo. A zatem nie jest konieczne w celu nabycia prawa do ubezpieczenia zdrowotnego rejestrowanie się w urzędzie pracy. Ponadto podstawą do posiadania prawa do ubezpieczenia zdrowotnego jest także np. praca współmałżonka.

W nawiązaniu do sygnalizowanej przez pana posła koniecznej poprawy efektywności funkcjonowania powiatowych urzędów pracy informuję, że obecnie w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej jest przygotowywany projekt ustawy o zmianie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz o zmianie niektórych innych ustaw. Obecnie jest on na etapie konsultacji międzyresortowych. Nowelizacja ma charakter kompleksowy.

Po trwającym kilka lat okresie spadku zatrudnienia i utrzymującym się wysokim poziomie bezrobocia od 2004 r. sytuacja na polskim rynku pracy ulega zdecydowanej poprawie, co przede wszystkim obrazuje systematyczny spadek bezrobocia, a od 2004 r. także wzrost zatrudnienia. Zasadniczy wpływ na korzystne zmiany na rynku pracy ma wysoki wzrost gospodarczy, ale również wykorzystywanie środków z funduszy UE, poprawa jakości zasobów pracy poprzez zwiększanie się liczby ludności legitymującej się dyplomami wyższych uczelni, wzrost liczby aktywizowanych bezrobotnych, wzrost liczby ofert pracy, czy wzrost zainteresowania podejmowaniem własnej działalności, m. in. przez osoby bezrobotne. Tym samym znaczny spadek bezrobocia nie jest więc tylko efektem wyjazdów Polaków w poszukiwaniu pracy za granicą.

W końcu kwietnia 2008 r. liczba bezrobotnych spadła do nieco ponad 1600 tys. osób. Mimo to, znaczny jest nadal odsetek długotrwale bezrobotnych, a także tylko nieco ponad 15% bezrobotnych jest uprawniona do otrzymywania zasiłku. Urzędy pracy mają coraz częściej do czynienia z tzw. trudnymi klientami, wobec których zawodzą tradycyjne metody interwencji. Zmieniająca się sytuacja na rynku pracy jest wywołana wzrostem gospodarczym, ale także migracją zarobkową. Rosną wymagania dotyczące kwalifikacji zawodowych, a pracodawcy skarżą się coraz częściej na brak rąk do pracy. Nasila się presja na poprawę warunków pracy i jakości zatrudnienia, coraz częściej także sygnalizowany jest problem ucieczki z rynku pracy osób starszych i mała możliwość zastępowania ich młodą kadrami.

Nowe okoliczności, nowe wymagania gospodarcze, cywilizacyjne, demograficzne formułowane zarówno na gruncie krajowych, jak i unijnych koncepcji rozwojowych rodzą nowe oczekiwania pod adresem prowadzonej polityki rynku pracy. Sprostaniu tym oczekiwaniom służyć mają projektowane zmiany w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Głównym celem projektowanych zmian jest ułatwianie osobom bezrobotnym i poszukującym pracy powrotu do aktywności zawodowej. W równej mierze dotyczy to osób młodych, jak i starszych, osób z długą przerwą w zatrudnieniu, jak i osób zagrożonych bezrobociem, a także osób

powracających z emigracji zarobkowej. Istotnym elementem projektu jest także chęć sprostania problemom wynikającym ze słabnącej podaży pracowników na krajowym rynku pracy, a w tym uproszczenie procedur związanych z wykonywaniem legalnej pracy przez cudzoziemców. W tym dość szczególnym zakresie interwencji ustawa zapewni m.in. usprawnienie procesu wydawania zezwoleń poprzez m.in. eliminację instytucji przyrzeczenia zezwolenia na pracę, dostosowanie regulacji do nowych wyzwań gospodarczych, w szczególności zwiększającej się mobilności pracowników i zwiększającej roli prowadzenia działalności gospodarczej w wymiarze transgranicznym, a także dostosowania regulacji do funkcjonowania Polski w obszarze Schengen.

Intencją projektu jest, aby każdy z zainteresowanych otrzymał ofertę zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej lub ofertę uczestnictwa w jednej z wielu form aktywizacji zawodowej (staż, przygotowanie zawodowe dorosłych, szkolenie, uczestnictwo w klubie pracy, uczestnictwo w programie specjalnym lub w programie integracji społecznej). Przyjmuje się, że efektywność działań urzędów pracy będzie warunkowana przede wszystkim wolą współpracy osób bezrobotnych i poszukujących pracy, a zatem odmowa uczestnictwa w aktywizowaniu zawodowym skutkować będzie wyłączeniem osoby z rejestru urzędu pracy. Z jednej więc strony przepisy staną się bardziej restrykcyjne wobec tych, którzy choć są bezrobotnymi nie przejawiają aktywności w zakresie zmiany tego stanu rzeczy, z drugiej strony przepisy staną się bardziej przyjazne wobec tych, którzy w sposób konstruktywny chcą zmienić swoją niekorzystną pozycję na rynku pracy. Projektowane zmiany obejmują kilka podstawowych kierunków działania.

Celem proponowanych zmian jest znaczące zwiększenie zakresu aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych, w tym osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Wymaga to przede wszystkim zmian w organizacji pracy samych urzędów. Działalność związana ściśle z aktywizacją zawodową będzie realizowana w wyodrębnionej części urzędu pracy, tj. w centrum aktywizacji zawodowej. Ponadto powiatowe urzędy pracy we współpracy z samorządami gminnymi będą mogły tworzyć na poziomie gmin lokalne punkty informacyjno-konsultacyjne (LPIK). Punkty te realizować będą zadania związane z informacją o pomocy oferowanej przez urzędy pracy oraz rejestracją bezrobotnych i poszukujących pracy. Dzięki temu urzędy pracy skoncentrują się na działaniach o charakterze aktywizacyjnym. Ponadto w celu zwiększenia przejrzystości działań urzędów pracy i lepszego wykorzystywania posiadanego przez nie potencjału proponuje się zintegrowanie dwóch z dotychczas odrębnie określonych usług: pośrednictwa pracy oraz usługi EURES.

Proponowane zmiany stwarzają większe szanse dla rozwoju publicznych służb zatrudnienia i doskonalenia pomocy oferowanej osobom fizycznym i pracodawcom poprzez wprowadzenie możliwości zdobywania nowych doświadczeń w ramach projektów pilotażowych. Inicjatywy dotyczące takich projektów będą mogły pochodzić z każdego poziomu funkcjonowania publicznych służb zatrudnienia, co zwiększy wpływ władz samorządowych na współdecydowanie o kierunkach rozwoju urzędów pracy i kształtowanie nowych form pomocy. Zmiany te umożliwią także ministrowi właściwemu do spraw pracy skuteczniejszą koordynację działań publicznych służb zatrudnienia oraz inicjowanie i sprawdzanie w praktyce nowych rozwiązań, ułatwiających udzielanie pomocy wszystkim zainteresowanym.

Projekt zakłada ponadto obowiązkowe uczestnictwo w indywidualnym planie działań. Przyjęto w projekcie zasadę, że każda osoba bezrobotna, jeśli będzie miała trudności w podjęciu pracy i nie podejmie pracy przez co najmniej 6 miesięcy od czasu rejestracji, zostanie obowiązkowo objęta indywidualnym planem działania. Plan taki będzie przygotowywany we współpracy pracowników urzędu pracy z bezrobotnym.

Proponowane rozwiązania przewidują także m.in. przyznanie wyższych stawek wsparcia finansowego z tytułu uczestnictwa w szkoleniach finansowanych ze środków Funduszu Pracy. Pracodawcy zatrudniający bezrobotnych w wieku 50+ będą czasowo zwolnieni z obowiązku odprowadzania składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, natomiast wobec wszystkich osób, które ukończą 60 lat (mężczyźni) i 55 lat (kobiety) proponuje się

zniesienie obowiązku odprowadzania składek na te fundusze.

Nowe przepisy zwiększać będą motywację do uczestnictwa w działaniach aktywizujących. Przyjęte w projekcie rozwiązania mają zachęcić bezrobotnych i poszukujących pracy do aktywnej współpracy z urzędem pracy i uczestnictwa w proponowanych działaniach aktywizacyjnych. Celowi temu służyć mają generalnie wyższe zachęty finansowe w formie wypłacanych stypendiów za uczestnictwo w szkoleniach, stażach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i kontynuowanej nauce w ramach nauki szkolnej

Intencją proponowanych zmian jest także ograniczenie zbędnych procedur biurokratycznych związanych z obsługą klientów urzędów pracy, a także usprawnienie komunikacji z tymi klientami dzięki wprowadzeniu na większą niż dotąd skalę technologii teleinformatycznych. Z drugiej strony proponowane w ustawie zmiany zmierzają do uporządkowania zasad współpracy urzędów pracy z pracodawcami. Zmiany te wychodzą naprzeciw postulatowi sejmowej Komisji Nadzwyczajnej "Przyjazne Państwo".

Kolejnym celem wprowadzonych zmian jest zwiększenie dostępu do usług rynku pracy. Aby publiczne służby zatrudnienia mogły odegrać rolę podmiotu mającego istotny wpływ na zdarzenia zachodzące na rynku pracy i sprostać oczekiwaniom otoczenia muszą się bardziej otworzyć na klienta. Projekt poszerza grono beneficjentów usług rynku pracy, wprowadzając kategorię "osoby uprawnionej". Jest nią nie tylko bezrobotny poszukujący pracy, ale także m.in. zatrudniony w wieku powyżej 45 roku życia, a także emigrant zarobkowy. Nowe przepisy mają uprościć proces rejestracji i pozyskiwania informacji o osobach poszukujących pracy. Zmiany w ustawie przewidują także większe wsparcie w zakresie finansowania dodatkowych kosztów związanych z realizacją usług (koszty badań lekarskich, dojazdów, zakwaterowania, itd.), co z pewnością zwiększy poziom korzystania z nich.

Proponowane zmiany rozszerzają działania urzędu pracy wobec pracodawców w ramach poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej. Usługa ta świadczona na rzecz pracodawców obejmować będzie pomoc we wspieraniu rozwoju zawodowego pracodawcy i jego pracowników.

Więszemu uelastycznieniu form pomocy oferowanej przez urzędy pracy służyć także będą programy specjalne. Projekt wprowadza rozwiązania umożliwiające wyodrębnianie i aktywizację bezrobotnych potrzebujących specyficznej pomocy w doprowadzeniu do podjęcia pracy. Do takich bezrobotnych będą mogły być adresowane specjalne programy pomocy.

Rozwiązaniem poszerzającym dostęp usług rynku pracy jest także ułatwienie możliwości działania agencjom zatrudnienia. Projekt zakłada także znaczne preferencje dla realizowania procesów kształcenia ustawicznego czy szerzej - inwestowania w kapitał ludzki. Zliberalizowano znacznie warunki korzystania z funduszu szkoleniowego, który jest warunkiem uzyskania przez pracodawcę środków publicznych w refinansowaniu kosztów szkolenia pracowników.

Projekt wprowadza także nowy instrument rynku pracy, jakim jest przygotowanie zawodowe dorosłych. Stworzona została możliwość uzyskiwania przez osoby bezrobotne nowych kwalifikacji zawodowych, poświadczonych świadectwem uzyskania tytułu zawodowego, świadectwem czeladniczym lub zaświadczeniem instytucji szkoleniowej, po ukończeniu praktycznej nauki zawodu dorosłych lub przyuczenia do pracy dorosłych, realizowanych w oparciu o umowy zawierane między urzędami pracy a pracodawcami i instytucjami szkoleniowymi.

Projekt wprowadza pewne zmiany w zakresie gospodarowania głównym czynnikiem wsparcia osób bezrobotnych, jakim jest Fundusz Pracy. Zasadnicza zmiana to modyfikacja systemu wypłat zasiłków dla bezrobotnych. Przesłankami tych rozwiązań są: dobra sytuacja Funduszu Pracy, a także mała liczba osób pobierających zasiłek (ok. 15% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych posiada to uprawnienie). Kwota zasiłku dla bezrobotnych zostaje podniesiona (zmniejszenie różnicy między zasiłkiem dla bezrobotnych a minimalnym wynagrodzeniem za pracę) przy wprowadzeniu zasady degresywności wypłat (100% zasiłku w pierwszej fazie pozostawania w bezrobociu i po trzech miesiącach zmniejszanie jego wysokości).

Kolejne zmiany dotyczą zasad udzielania wsparcia finansowego urzędom pracy, zasad zapewniających efektywniejsze gospodarowanie środkami Funduszu Pracy, a także kwestie porządkowe i techniczne związane z koniecznością zwiększenia przejrzystości i jednolitości aktu prawnego.

Wyrażam przekonanie, że te nowe rozwiązania systemowe stworzą możliwość dalszej poprawy sytuacji na rynku pracy, a ponadto uwzględnią aktualne potrzeby tego rynku, przyczyniając się także do sygnalizowanej przez pana posła zwiększenia efektywności funkcjonowania powiatowych urzędów pracy.

Minister

Jolanta Fedak

Warszawa, dnia 20 sierpnia 2008 r.